

VIŠI PRIVREDNI SUD SR HRVATSKE

Presuda br. III-S1-1628/75-2
od 22. X 1975.

Vijeće: Petar Sremac, Gavro Badovinac, Ivan Turina

Prijevoz stvari morem - Odgovornost broдача i špeditera za štetu na teretu - Protest - Špediter nije odgovoran za štetu na teretu ako je uredno broдарu uložio protest, i inače postupio prema nalozima svog komitenta - Protest nije neodređen ako je u njemu naveden broj teretnice, vrsta robe, vrsta pakovanja, broj koleta koje je valjalo iskrcati i težina tereta, te utvrdjeni manjak - Na određenoost protesta ne utječe ni okolnost da je naknadno ustanovljeno da u protestu unešeni manjak nije bio točan - Smatra da je protest uredno uloženo i ako ga je zapovjednik odnosno drugi član posade broда odbio primiti - Ulagatelj protesta pod dužnom pretpostavkom nije dužan uputiti protest putem pošte - Ako kontrolu kvalitete odnosno kvantiteta vrši posebna stručna organizacija, smatra se, do protivnog dokaza, da su podaci navedeni u izvještaju te organizacije točni - Nepodnašanje protesta ne oduzima pravo primatelju da zahtijeva naknadu štete, ali on mora tu štetu dokazati - Šteta se može dokazati bilo kojim načinom a ne samo kontradiktorno i komisijski - Ulagatelj protesta nije dužan nakon uloženoog ili odbijenog protesta pozvati broдача da sudjeluje u ustanovljenju štete

Tužitelj je osiguratelj koji je svom osigurani-ku primatelju nadoknadio štetu na teretu koji se prevezio morem. Tuženi su broдар i špediter. Tužitelj smatra bro-dara odgovornim jer je šteta na teretu nastala prilikom prijevoza, a špeditera iz razloga što nije poduzeo potre-bne mjere, prvenstveno što nije uložio valjani protest u svrhu očuvanja prava na zahtjev za naknadu štete od bro-dara.

Prvostepeni sud obvezao je drugotuženog špedite-ра da plati tužitelju iznos od 43.852.- din. sa kamatama, kao i 3.576.- din. na ime troškova spora, dok je zahtjev tužitelja prema prvotuženom broдарu odbio i osudio tužite-lja da plati prvotuženom na ime troškova spora 361,50 din.

Prvostepeni sud je našao da drugotuženi špediter nije sačuvao prava svog nalogodavca prema prvotuženom bro-daru tako što je propustio na pravilan način protestirati, tj. poduzeti sve mjere da se u toku iskrčavanja tereta, a manjkavosti u času završenja operacija iskrčavanja, na

nesumnjiv način utvrdi količina prispjele i iskrcaane robe. Ovo se moglo postići tako da se prvotuženog kao brodarka, upozori na to da će se prilikom iskrcaja vršiti kontrola količine iskrcanog tereta, i da se prvotuženi pozove da se to kontradiktorno učini. Kad se prvotuženi ne bi tome odazvao, bio bi dužan drugotuženi, u skladu sa postojećim propisima, količinu tereta utvrditi komisijski i to baš u času samog preuzimanja robe, ispod čekrka broda; o nadjenom stanju trebalo bi sastaviti komisijski zapisnik, te ga istoga dana dostaviti prvotuženom uz prosvjed. Na taj način bi svom nalogodavcu osigurao regres prema osobi odgovornoj za manjak. Kako drugotuženi to nije učinio na opisani način, već je manjak utvrdio sam preko odgovarajućeg poduzeća bez sudjelovanja ostalih zainteresiranih osoba, to se njegov postupak mora ocijeniti kao jednostrani akt čiji rezultati ne obvezuju prvotuženog. Samo utvrdjenje uslijedilo je nekoliko dana iza prijema tereta ispod čekrka broda, tj. kad se teret već nalazio izvan područja mogućnosti kontrole prvotuženog brodarka. Prosvjed koga je drugotuženi dao zapovjedniku broda od 31. VIII 1973. predstavlja jedini pravodobno sastavljen dokument. Medjutim, taj prosvjed je previše uopćen - neprecizan, a uz to sadržaj ne odgovara podacima iz ostale dokumentacije, pa se kao nepouzdan nije mogao koristiti kao dokaz. Osim toga u toku postupka nije pruženo pojašnjenje, na temelju čega je prosvjed sastavljen i kako se moglo prosvjedovati već 31. VIII 1973. g, a stvarni manjak tereta utvrdjen je tek 5. IX 1973. g, dakle tek 5 dana po iskrcaju i upućenju prosvjeda.

Presudu žalbom pobija drugotuženi u dijelu izreke pod I s kojim je obvezan platiti tužitelju 43.852.- din. zbog povrede odredaba parničnog postupka, pogrešno i nepotpuno utvrdjenog činjeničnog stanja, te pogrešne primjene materijalnog prava, predlažući da se presuda u pobijanom dijelu preinači i tužitelj odbije sa svojim zahtjevom prema drugotuženom, odnosno da se pobijana presuda ukine i stvar vrati prvostepenom sudu na ponovno raspravljanje i sudjenje.

Nepravilnu ocjenu činjeničnog stanja i pogrešnu primjenu materijalnog prava drugotuženi vidi u tome što smatra da prvostepeni sud, na temelju utvrdjenog činjeničnog stanja i provedenih dokaza, nije mogao obvezati drugotuženog, a napose ne kad je utvrdio da je drugotuženi kao primatelj robe po teretnici podnio protest za manjak od 306 vreća 31. VIII 1973. g. i kad je odnosni protest sadržavao sve podatke o tome na što se odnosi i o kakvom se manjku radi. Osim toga ističe da je drugotuženi kao špediter po nalogu svog nalogodavca zatražio kontrolu kvantiteta

ukrcane robe, te da je tu kontrolu izvršila specijalizirana organizacija za kontrolu kvalitete i kvantiteta. Smatra da se u takvom slučaju kad specijalno poduzeće izda certifikat o manjku ne može uzeti da utvrđivanje kvalitete odnosno kvantiteta nije izvršeno na pravilan način.

Konačno ističe da se ocjena prvostepenog suda kako protest koga je drugotuženi podnio brodaru od 31. VIII 1973. nije pravilno sastavljen, ne može prihvatiti, jer je odnosni protest precizan i jasan. Okolnost da je kasnijom kontrolom iskrcajih količina tereta utvrđen manjak manji od protestiranog, ni u koliko ne umanjuje valjanost odnosnog protesta.

U odgovoru na žalbu prvotuženi pobija navode i prijedloge žalbe, te predlaže da se presuda u pobijanom dijelu potvrdi, a žalba drugotuženog odbije.

Drugostepeni sud je žalbu uvažio i djelomično usvojio tužbeni zahtjev iz slijedećih razloga:

Prvostepeni sud je rješavajući spor na temelju utvrđenih činjenica ustanovio da je : za prednika tužitelja trebalo brodom po teretnici br. 24 stići u Rijeku 11.200 vreća stočne hrane iz Karačija; da je drugotuženi kao primatelj po teretnici po teretnici prilikom iskrcaja 31. VIII 1973, dakle na dan završetka iskrcaja, protestirao manjak od 306 vreća; da je drugotuženi po nalogu svog nalogodavca zatražio da lučki slagač izvaži oštećene vreće i ispostavi iskaze težina te dozvoli pregled avarijskom komesaru; da je drugotuženi pribavio tovarne listove u kojima je za svaki vagon iskazana težina tereta i broj vreća; da je kontrolu količine i kvalitetu tereta vršila posebna organizacija za kontrolu kvantiteta i kvalitete; da je odnosna organizacija, po završenoj kontroli kvantiteta izdala certifikat iz koga slijedi da je utvrđen manjak od 281 vreće; te konačno da je tuženi špediter sve odnosne isprave podnio svom nalogodavcu, odnosno tužitelju, sud nije mogao izvesti zaključak da je drugotuženi kao špediter u izvršenju naloga prihvata i daljnje otpreme robe propustio potrebne radnje da sačuva prava svog nalogodavca prema prvotuženom kao brodaru u pogledu utvrđenog manjka.

U prvom redu ne može se prihvatiti ocjena prvostepenog suda da je protest u pogledu manjka za 306 vreća koga je podnio drugotuženi prvotuženom brodaru 31. VIII 1973. g. nepravilno sastavljen, jer je navodno neprecizan. U odnosnom protestu koji je priložen spisu, između ostalog je naveden broj teretnice, vrsta robe, vrsta pakovanja,

broj koleta koje je valjalo iskrcati i težina tereta, te je jasno i određeno navedeno da je utvrđen manjak od 306 vreća za koga se čini odgovornim prvotuženi. Na ovom protestu navedeno je i da je prvi oficir odbio prihvat protesta, a ta činjenica potvrđena je potpisom dvaju svjedoka.

Ovako sačinjeni protest po nahodjenju ovog suda ima se smatrati u smislu čl. 71 ZUIPB određenim i jasnim pismenim prigovorom, jer sadrži sve elemente po kojima se može identificirati vrsta tereta, a uredna je i teretnica na koju se odnosni manjak odnosi. Okolnost da brodar, odnosno prvi oficir, nije htio prihvatiti protest, samim tim ne znači da protest nije bio podnešen pravodobno.

Nadalje, okolnost da manjak tereta označen u protestu od 31. VIII nije u potpunom skladu sa konačno utvrđenim manjkom kako ga je utvrdila kontrolna organizacija za kontrolu količine i kvalitete robe, ni u koliko/uma njuje određenu i pravilnost odnosnog protesta. Prema svemu ne može se uzeti da ne bi bio valjan i pravilan protest, koga je spisu priložio drugotuženi u dokaz svoje tvrdnje da je u svemu pravilno postupio da očuva interese nalagodavca.

U daljnjem postupku prihvata i otpreme robe, drugotuženi je pružio dokaze da je u cijelosti izvršio nalog svog nalagodavca, tj. da je izvršio neposredni preto var robe iz broda u vagone; da je radi nepristranog utvrdjivanja količine robe iskrctane iz broda i dalje otpremljene željeznicom kao i radi kontrole kvalitete angažirao odgovarajuću stručnu organizaciju, koja je, nakon otpreme robe i njenog konačnog prebrojavanja i vaganja, izdala uredan certifikat iz koga slijedi da je utvrđen manjak od 281 vreće tereta u težini od 20.390 kg.

Po nahodjenju ovog suda, ako kontrolu kvalitete odnosno kvantiteta vrši posebna stručna organizacija ovlaštena za takav posao i ako odnosna organizacija kao nepristrani organ utvrdjivanja određenih činjenica izda certifikat o postojanju takvih činjenica, ovakav certifikat ima se uvažiti kao valjan dokaz o činjenicama u njemu utvrđenim, sve dok se protivno ne dokaže. Ne može se prihvatiti stajalište pobijane presude da bi u slučaju manjka i kad je o manjku predan protest brodaru, odnosno njegovim radnicima, tj. zapovjedništvu broda ili agentu, primatelj robe morao posebno pozivati brodara da pristupi tzv. "kontradiktornom utvrdjivanju manjka". U slučaju ako se radi o neslaganju brodara i primatelja o količinama ukrctanog odnosno

iskrcanog tereta, brodar koji je primio protest ili komu se protest pokušao uručiti, ima pravo tražiti da se izvrši posebno utvrđivanje količine tereta u smislu odredaba uzance 27 Lučkih uzanca (Sl.l. FNRJ br. 2/51).

Obzirom na to, pošto brodar, odnosno zapovjedništvo broda nije prihvatilo odnosni protest koji je bio jasan i određen ne može se uzeti da je došlo do spora između brodara i drugotuženog kao primatelja u pogledu iskrcanog tereta, tj. ako se brodar nije slagao sa navodima protesta mogao je, u smislu citirane uzance tražiti ponovno brojenje. Ako nije tako postupio, dužan je svoju tvrdnju da je teret u cijelosti iskrčan dokazati na vjerodostojan način.

Osim toga dokazivanje činjenice o manjku tereta nakon što je teret iskrčan može se osim "kontradiktornim i komisijskim putem" vršiti i na druge načine. Samo nepodnošenje protesta ili propuštanje pravodobnog podnošenja protesta ne stvara pravnu posljedicu potpunog dokaza da je teret iskrčan onako kako je navedeno u teretnici. U smislu odredaba čl. 71, st.1. propuštanje stavljanja pravodobnog protesta stvara samo pretpostavku da je teret predan onako kako je označeno u teretnici. Ovo znači da je moguće dokazivanje i drugim dokaznim sredstvima. Po nahodjenju ovog suda ovakovo dokazivanje nije samo tzv. "kontradiktornim načinom utvrđivanja" ili "komisijskim načinom", kako to smatra prvostepeni sud, već je to moguće i na druge dopuštene načine. Obzirom na normalno poslovanje u lukama, ne samo kod nas nego i u svijetu, a da bi se olakšalo utvrđivanje kvalitete i kvantiteta robe, postoje specijalizirane organizacije kojima je upravo to posebni zadatak. Ovakve organizacije u djelokrugu svog poslovanja, a po nalogu zainteresirane stranke vrše odnosni posao sa posebnim stručnim kadrovima kao nepristrane organizacije i stručnjaci, te o svojim utvrdjenjima izdaju posebna uvjerenja pod nazivom "Certifikat". Činjenice utvrdjene po ovakovim organizacijama, o kojima je organizacija izdala certifikat - posebno uvjerenje - dok se protivno ne dokaže, predstavlja po nahodjenju ovog suda, valjan dokaz o činjenicama utvrdjenim u tom certifikatu.

U toku spora ni tužitelj, a niti prvotuženi u svom odgovoru na žalbu, nisu ničim utvrdili, a niti pružili dokaz da su činjenice navedene u odnosnom certifikatu kontrolne organizacije neistinite i da ne odgovaraju stvarnosti.

Obzirom na sve izloženo valjalo je uzeti da je drugotuženi u izvršenju dobivenih naloga i obavljanju poslova postupao u skladu sa dobivenim nalogom i ponašao se

kao dobar špediter, tj. kao stručna organizacija za prihvatanje i daljnju otpremu robe. Konačno valja istaknuti da je drugotuzeni priloženim željezničkim tovarnim listovima dokazao koja i kolika je količina robe iz spornog broda utovarena u vagone i dalje otpremljena željeznicom krajnjem korisniku.

Jedini propust koji bi se mogao pripisati drugotuzenom kao špediteru, bio je taj da on, odnosno njegovi radnici, nakon što je zapovjedništvo broda odbilo primiti protest od 31. VIII nije odnosni protest preporučeni pismom dostavilo brodaru, tj. njegovom agentu. Međutim, obzirom na sve izloženo, ovaj propust nije takav da bi se moglo reći da je propustom drugotuzenog kao špeditera onemogućeno tužitelju da prema brodaru ostvari svoja prava zbog manjka, koji je nakon izvršenog iskrcaja utvrđen.

V.V.

VIŠI PRIVREDNI SUD SR HRVATSKE

Presuda br. III-S1-2210/75-2
od 16. XII 1975.

Vijeće: Ivo Bešker, Gavro Badovinac, prof.dr Branko Jakaša

Prijevoz stvari morem - Manjak tereta - Zastara - Zastarni rok za manjak tereta koji se prima po pojedinim teretnicama počinje teći od dana kada je teret iskrčan na temelju odnosne teretnice a ne nakon iskrcaja sveukupnog tereta iz broda

Tužitelj je primatelj tereta, a tuženi je brodar. Tužitelj navodi da mu je brodar predao manju količinu tereta i zahtijeva da mu nadoknadi štetu. Nesporno je među strankama da je jedan dio tereta iskrčan u luci Madras a drugi u luci Kalkuta.

Prvostepeni sud je nakon provedene rasprave i izvedenih dokaza odbio zahtjev tužitelja u cijelosti i obvezao ga da tuženom plati 2.865,50 din. na ime troškova spora, iz razloga što tužitelj u toku spora nije pružio dokaze koja količina i koji je manjak robe utvrđen u prvoj luci iskrcaja Kalkuta, već dokazuje samo količinu tereta iskrcanu u luci Madras. Iz izvještaja pomorskih agenata proizlazi da je iskrcaj tereta u luci Madras završen 12. III 1972.g. a nakon što je brod isplovio za Kalkutu. Obzirom na to rok zastarjelosti za podnošenje tužbe za naknadu štete za odnosni manjak počeo je teći 12. III 1972.g. jer je toga dana